

Moving Collection – Processes and consequences NKF-N, Oslo, Norge, 15-17 oktober 2012

Anna Javér

Den 15-17 oktober 2012 hölls NKF-N konferensen *Moving Collection – Processes and consequences*. Under den andra dagen fick jag förmånen att berätta om alla de gånger Göteborgsamlingen med Paracastextilierna flyttats. Inför 260 deltagare från 14 länder i konserthusets lokaler i Oslo höll jag presentationen *Om och om igen– att flytta 2000 år gamla textilier från Paracas, Peru*.

Världskulturmuseet i Göteborg, Sverige, ansvarar för vård och bevarande av Paracassamlingen. Den består av cirka 100 textilier som ursprungligen kommer från gravbylten funna under utgrävningarna på Paracashalvön på 1930-talet. Samlingen transporterades till Sverige och skänktes till Göteborgs etnografiska museum. De döda, svepta i lager av färgglad textil, placerades sittande i en korg som sveptes i ytterligare lager av textil och placerades i en gravkammare. Begravda i torr, kall ökensand, skyddade från syre och ljus, perfekta förhållanden för bevarande, var textilierna i mycket gott skick när de grävdes upp. Åttio år i museimiljö, utsatta för ljus, syre, variationer i fuktighet och temperatur tillsammans med hantering, har gjort att Paracastextilierna idag är mycket sköra. Datering med C14-metoden på enstaka prov har visat att de äldsta textilierna i samlingen är 2500 år gamla.

Textilierna till ett stort gravbylte tog lång tid att tillverka och det behövdes många människor, från de som odlade bomull eller skötte alpackorna till de som broderade tygerna. Det krävdes också kunskap om färgning och spinning. De döda placerades sittande i en korg som sveptes i lager av färgrik textil och kunde innehålla upp till fyrtio broderade textilier varvat i lager av omönstrad väv. Paracastextilierna har än idag fantastiska och välbevarade färger. Ullen från alpacka har en naturlig färgskala som inkluderar grått, vitt, beige, brunt och svart. Bomull började odlas i kustområdet redan för 5000 år sedan och växer naturligt i flera olika nyanser i Peru och används kommersiellt än idag. Man färgade också garnet och eftersom alpackafiber absorberar färg bättre än bomullsfibrer, är de färgade trådarna nästan enbart av ull.

Analyser år 1992 av kamelidfibrer visade att de då hade ett så lågt pH-värde som tre. I ett försök att minska nedbrytningstakten konstruerades ett montersystem med täta glasmontrar i vilka syret ersattes med en basisk ammoniakgas för att höja pH-värdet. Efter gasbehandlingen ersattes ammoniakgasen mot neutral kvävgas för att förhindra fortsatt nedbrytning. År 2001 när det kommunala Etnografiska museet blivit det statliga Världskulturmuseet flyttades samlingarna till nya föremålsarkiv. För att kunna genomföra en säker transport var det viktigt att kunna utvärdera vilken påverkan sju års utställning respektive sju år i föremålsarkiv hade haft på textilierna. Man beslutade att upprepa undersökningen man gjorde 1992 och prover togs dels från föremål i montrarna och dels från föremål i magasinerna för att kunna visa på eventuella skillnader mellan ammoniak- och kvävgas-behandlade respektive obehandlade textilier. Ammoniakbehandlingen tycks ha påverkat kamelidfibrerna positivt men inte bomullen som nu var i mycket dåligt skick.

Paracastextilierna behövde få vila från ljus och hantering. Tillsammans med flyttfirman TSV utarbetades ett hyllsystem inuti deras luftfjädrade lastbil. För att kontrollera eventuella vibrationer så gjordes 'Solrosfrö-testet'. Det innebär att på en hylla i lastbilen lades en blank pappskiva. På den markerades ett kvadratisk område på vilket det lades en hög med solrosfrön. På ytterligare en pappskiva lades syrafritt papper och polyestervaddtäcke ovanpå solrosfröna för att efterlikna sättet textilierna packats och säkrats på inför transport. En provkörning av lastbilen gjordes till de nya föremålsarkiven och väl framme kontrollerades hur mycket solrosfröna rört sig. Till stor glädje och med viss förvåning konstaterades att endast sex-sju frön rört sig på den hala plattan och bara tre under polyestervaddtäcket.

De transporterades i luftfjädrad lastbil till de nya föremålsarkiven. Vilan där varade i sju år och år 2008 var det dags att plocka fram dem till en ny utställning "En stulen värld" (www.paracas.se) på Världskulturmuseet. Packmetoden som användes i 2002 hade fungerat bra för att flytta textilierna inom Göteborg och samma system användes även denna gång med några små justeringar. Textilierna är stora och de måste transporteras plant. Det var därför en utmaning att ställa ut dem i Världskulturmuseets utställningshall på våningsplan fyra. En lyftkran fick användas för att transportera några textilier från utsidan av huset och in genom fönstret.

Analys av föremålen visar att transport och hanteringen har medfört ytterligare nedbrytning trots att resan mellan föremålsarkiv och museum endast är ett par kilometer. Erfarenheterna från hur vi flyttat samlingen inte bara en, utan tre gånger under de senaste 10 åren, och vad vi lärt av dessa processer har samlats och kommer vara till god användning framöver. Det finns ett återföringskrav på samlingen från Peru och nästa transport kan vara med flyg till Lima.